

SERRA D'OR

CAP ON VAS, EUROPA?

Xavier Antich, Lluís Orriols,
Josep Oliver i Francesc-Marc Álvaro

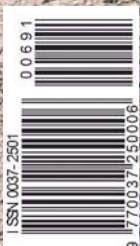
**L'APORTACIÓ DELS JOCS: CANVIAR
LA MENTALITAT, CANVIAR LA CIUTAT**
Ferran Mascarell

**LA FESTA DELS PREMIS CRÍTICA
«SERRA D'OR» 2017**
Parlaments i reportatge fotogràfic

**LA COPOTECA DEL FAD, 100 ANYS
DE BRINDIS**
Pilar Vélez

ENTREVISTA A QUIM TORRA
Xènia Bussé

JÚLIA COT, ESCRIURE PER FER RIURE
Pere Antoni Pons

691-692

Llibres per a infants i adolescents

per Teresa Mañà

Una flor no fa estiu: la presència catalana a la Fira de Bolonya

El mes d'abril d'enguany es pot dir que hem sofert un empatx de llibres. Entre la Fira de Bolonya (3-6 d'abril), on l'edició infantil i juvenil en llengua catalana va ser convidada d'honor, i la festa de Sant Jordi, juntament amb la celebració del Món Llibre (8 i 9 d'abril), el festival de lectura infantil i juvenil, hem estat bombardejats pels mitjans amb propostes, reportatges, entrevistes, anuncis, i mil i una notícies al voltant dels llibres i la lectura.

La invasió catalana de la Fira s'ha manifestat, dins i fora del recinte firal, amb actes socials i culturals. Cal

suposar que, al marge de les celebracions, els editors i els agents literaris dels autors catalans han pogut vendre drets, i els il·lustradors s'han pogut donar a conèixer, ja que aquesta era la finalitat principal. Des de l'Institut Ramon Llull, impulsor i finançador de l'esdeveniment, esperem que es multipliquin les peticions d'ajuts a la traducció i a la il·lustració. Tots plegats confiem que no sigui un fet aïllat i que aquest desmesurat interès pel llibre infantil que han demostrat els mitjans no sigui ocasional. Ens agradaria veure com, a partir d'ara, diaris, revistes, ràdios i televisions dediquen una atenció sovintejada als llibres infantils i incorporen d'una manera regular una secció de

crítica d'aquest gènere en les seves respectives pàgines culturals. Precisament, la reclamació d'una major presència de la literatura infantil i juvenil en els mitjans, després de l'absència sobtada passat el *boom* mediàtic de la Fira de Bolonya, va ser la petició de la il·lustradora Rocio Bonilla en recollir un dels Premis Crítica «Serra d'Or», dels quals parlarem més endavant, petició a la qual es van sumar tota la resta d'autors i il·lustradors que van prendre la paraula en l'acte.

La Fira de Bolonya ha estat tema en els noticiaris, la ràdio i, sobretot, la premsa. Per una vegada, i s'ha de remarcar aquesta singularitat, la literatura infantil i juvenil ha gaudit de la visibilitat que tant reclamem. El contingut de totes aquestes pàgines impreses o virtuals, puntualment interessades en la creació i edició dels llibres per a infants, ha estat dedicat, en primer lloc, a donar notícia de la considerable activitat organitzada els dies de la Fira —exposicions, converses, trobades, presentacions—, però d'una manera complementària s'ha parlat molt de dos altres assumptes que hi tenen relació: d'una banda, els mitjans han mostrat la varietat i la qualitat de la producció infantil i juvenil amb entrevistes a autors (però pocs il·lustradors, malgrat que són tan importants o més, en algunes publicacions, que els escriptors) i amb recomanacions de llibres; de l'altra, han recollit les opinions d'educadors, bibliotecaris i també escriptors sobre la formació de l'hàbit lector en les edats infantils. La lectura de tot plegat ens ha portat a algunes reflexions que ens permetem plantejar en aquest nou panorama.

En la major part de reportatges que hem pogut llegir, els escriptors i altres professionals manifesten algunes opinions sobre la iniciació a la lectura que creiem que han de ser matisades. Una de les raons invocades pel col·lectiu d'autors per a justificar la manca d'hàbit lector entre els joves és la socialització per part dels centres educatius dels llibres de lectura obligatòria que els nois i noies llegeixen al llarg de l'escolaritat. Segons els autors, aquesta mesura impedeix la creació de biblioteques personals i disminueix les oportunitats de llegir.

És lògic que les escoles i les famílies reciclin, sobretot en temps de crisi, aquests llibres que any rere any havien de comprar els alumnes; aquest aprofitament no afecta l'hàbit perquè els estudiants segueixen llegint tant o tan poc com abans. Tampoc no afecta les biblioteques personals, ja que aquestes no es formen amb sis títols obligatoris, un per cada curs de la primària, o deu, si hi sumem els cursos de l'ESO. La promoció de l'hàbit de llegir a l'escola no va lligada d'una manera forçosa a la venda de llibres, i menys a l'escola, on es fan nombroses activitats de dinamització lectora. Ara, el que pot ser cert és que aquesta reutilització dels llibres hagi provocat la reducció de les vendes dels títols recomanats pels docents. Si és així, i si el sector editorial vol augmentar la venda de llibres, pot reclamar unes bones dotacions del Departament d'Ensenyament per a les biblioteques escolars. Potser si tinguéssim unes biblioteques escolars amb uns fons suficients, renovats i actualitzats, si aquestes compressin més llibres, els autors no es queixarien

tant de la socialització. Segons les últimes dades estadístiques del curs 2015-2016 fetes públiques pel Departament d'Ensenyament sobre les biblioteques escolars, la mitjana de pressupost per adquisició de llibres (només impresos) dels centres educatius és, aproximadament, de 700 euros, amb una disminució del 30% des del curs 2011-2012. Si tenim en compte que el preu mitjà el 2015 era de 10 euros, amb aquest import podríem adquirir uns 70 títols nous, que per a un centre petit d'una sola línia —uns 225 alumnes si calculem nou classes de 25 alumnes de P3 a 6è— ja resultaria una quantitat irrisòria de llibres.

La segona qüestió que ens crida l'atenció davant de tanta opinió sobre la lectura i els infants és la responsabilitat que s'exigeix a l'escola en la creació de l'hàbit, oblidant que la família és qui ha de crear hàbits, ja sigui el de ser puntual, donar les gràcies i saludar o menjar amb la boca tancada. És evident que l'escola no se'n pot desentendre i que en molts casos haurà de fer un paper compensatori de les desigualtats socials, però no és una tasca exclusiva seva. No ens allargarem més en aquests comentaris fets només amb la intenció de puntualitzar alguns dels tòpics que han omplert les pàgines aquest mes d'abril tan llibresc.

Premis

Entre els llibres premiats, comencem esmentant els guardonats per aquesta revista en la categoria de llibres per a infants i joves. El Premi Crítica «Serra d'Or» de Llibre Juvenil va recaure en *La mèdium* (Bromera),

de Silvestre Vilaplana, autor valencià ja reconegut amb el mateix premi el 2006 per la novel·la històrica sobre Joanot Martorell *Les cendres del cavaller*. Aquesta vegada es tracta d'un gènere ben diferent: un thriller protagonitzat per una nena que té el poder de veure el futur. Aquesta capacitat extraordinària desferma l'ambició dels qui es troben al seu voltant, dels quals la protagonista podrà desfer-se amb ajuda del seu do i de persones amigues. L'autor teixeix una trama d'intriga i angoixa que ens atrapa des de l'inici.

Un conte sobre la gelosia i l'amistat protagonitzat per animals, *Els fantasmes no truquen a la porta* (Animallibres), escrit per Eulàlia Canal i il·lustrat per Rocio Bonilla, il·lustradora que cada cop té més presència i requesta, va merèixer el premi en la categoria Infantil. I el premi de Coneixements fou per a *La Mia es fa gran* (Joventut), un petit manual que planteja amb un to desacomplexat i senzill el difícil pas de la infància a la pubertat, to que s'aconsegueix gràcies a un text molt planer de Mònica Peitx, endocrinòloga pediàtrica, i els dibuixos alegres de Cristina Losantos.

Silvestre Vilaplana també va ser el guanyador del premi Fundació Bancaixa de Narrativa Juvenil amb *El triangle rosa* (Bromera), una novel·la que tracta l'homosexualitat sense moralismes ni transcendència. Una altra distinció de terres valencianes, el premi Enric Valor, va recaure en *Pell de seda* (Bullent), de Vicent Sanhermelando, amb una novel·la ambientada en la València del segle XV en què narra la història d'amor impossible

(i improbable) entre dos joves de famílies enfrontades. I Carles Cano va ser l'autor guardonat amb el premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre per l'obra *El desbaratat conte dels fesols màgics* (Bromera), un conte escatològic, ja que la màgia dels fesols no és créixer exageradament, com en el conte clàssic, sinó generar uns grans pets en qui els menja.

Els premi Baranova Juvenil el va guanyar la coneguda M. Carme Roca amb *Selfies al cementiri*, una novel·la de caire fantàstic sobre «vius virtuals», morts que s'alimenten de l'energia dels vius per projectar-se al món real. El premi Baranova Infantil fou per a un altre nom conegut: Jaume Cela se'l va endur pel relat *El meu pare és una pissarra*. Es tracta d'una obra formada per sis relats en què el nen protagonista explica el significat dels tatuatges que té el seu pare escampats per tot el cos.

Martín Piñol, amb *Sentinels* (La Galera), una història disbauxada d'embloms televisius, va guanyar el premi Joaquim Ruyra, mentre que el premi Folch i Torres de novel·la per a nois i noies se l'endua Oriol Canosa per *L'illa de Paidonèsia* (La Galera), una obra de fantasia protagonitzada per un nen que escriu cartes des de l'illa on viu al seu aire.

Viure amb la Hilda (i els seus inconvenients) (Estrella Polar), la proposta amb text de Bel Olid i dibuixos de Mercè Canals, va ser l'obra guanyadora del premi Destino Infantil Apel·les Mestres. La Hilda, la protagonista, troba inconvenients a viure amb diferents animals, però, potser, l'inconvenient és viure amb ella.

Un tast de novetats

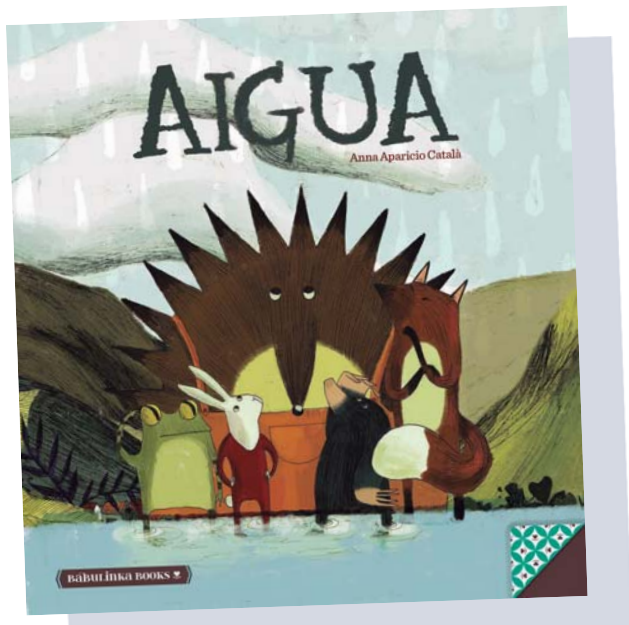
Els llibres de poesia segueixen tenint una forta presència entre les edicions per a infants. Entre les novetats no hi podia faltar un títol de Joana Raspall, una de les autores més reconegudes i editades. Es tracta de *Podries* (Takataka), un poema que s'ha difós a bastament pel missatge de solidaritat que transmet i que l'il·lustrador Ignasi Blanch ha convertit en un bonic àlbum.

En la poesia infantil, un dels temes més sovintejats són els bestiaris, hereus de la rica tradició de Josep Carner i Pere Quart. El veterà escriptor Josep Vallverdú publica el seu segon *Bestiolar* (Fil d'Aram), il·lustrat per Manuel Cusachs, que recull un centenar de poemes en què aflora la sornegueria pròpia de l'autor. Una altra aposta que té per protagonistes les bestioles és *Bestiari salvatge d'estar per casa* (El Cep i la Nansa), amb text i dibuixos de Sebastià Serra, un àlbum en què l'il·lustrador demostra la seva

vàlua en la creació de bons versos i amb unes composicions d'imatges que resulten essencials per a una bona lectura. També Núria Albertí, una escriptora que s'ha dedicat especialment a la poesia, reedita un llibre sobre bestioles: *Gri, grill i altres animalades* (Baranova, 2006), amb simpàtics dibuixos de Francesc Rovira. Aquesta mateixa autora ha publicat dos nous títols: *Bona nit, Lluna* i *Els meus primers haikús* (El Cep i la Nansa), tots dos amb dibuixos de Mercè Galí, amb els quals l'editorial vilanovina inicia la col·lecció de poesia «Olívia». El primer és un llibre de cançons de bressol que es poden escoltar a través d'un codi QR i el segon és un conte infantil amb set propostes poètiques en forma d'haiku. Encara que no es tracti de poesies, podem afegir a aquesta tria la col·lecció *Rodolins, rodolins* (Baranova), en què els versos de Pere Martí s'aparellen amb imatges (il·lustracions i fotografies) per presentar d'una manera senzilla animals, oficis i tradicions.

Plouen poemes (Eumo) és una antologia de poesia per a infants, il·lustrada amb enginyoses composicions gràfiques de Morad Abselam, que recull més d'un centenar de poemes d'autors diversos agrupats en eixos temàtics. Un recurs de molta utilitat per als docents.

I unes recomanacions de contes i novel·les, poques perquè ja no queda gaire espai. Entre els primers, no hi pot faltar el títol infantil més venut el dia del llibre: la llegenda de Sant Jordi. Aquest any destaquem una creació singular d'Àfrica Fanlo, *La llegenda del cavaller Sant Jordi* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat), llibre sense paraules perquè el lector a través d'unes espectaculars dobles pàgines recreï una història que sap de cor. El llibre té un format esbiaixat que el fa original i particular. A *Sant Jordi, la princesa i el drac pudent* (Edebé), Stefanie Pfeil ens descobreix un drac que, gràcies als consells nutritius de la princesa, es farà vegetarià i deixarà de fer pudor. I per als més petits, *Sant Jordi* (El cep i la Nansa), explicada i dibuixada per Glòria Fort.

Petita a la jungla (Blakie Books) és una creació de Marta Altés publicada anteriorment per una editorial anglesa. De format generós i imatges potents, l'àlbum explica com es fa gran una mona petita i tossuda. Encara entre els àlbums, recomanem *Aigua* (Babulinka), obra amb la qual Anna Aparicio fa la seva estrena com a autora d'un text i uns dibuixos plens de tendresa i fantasia.

En la ficció juvenil ens fixem en dues novel·les que tracten temes de la realitat sense contemplacions. Es tracta de *La ràbia* (Ara llibres), de Lolita Bosch, que narra una experiència d'assetjament, viscut i patit en primera persona, i *Els llops ja no viuen als boscos* (Pagès), de Teresa Saborit, set relats associats als set pecats capitals que alerten de la maldat que ens envolta. Com a lectura més lleugera, podem proposar als joves el *Tirant lo Blanch* (Llibres

de la Drassana) adaptat per Josep Vicent Miralles amb respecte malgrat la reducció dràstica del text i il·lustrat amb les figures característiques de Paula Bonet.

Per als especialistes

Tots els qui vam conèixer i aprendre de l'Aurora Díaz-Plaja ens sentim satisfets per la publicació per part de la Institució de les Lletres Catalanes i gràcies a la tasca de la seva neboda, Ana Díaz-Plaja, de l'obra *Aurora Díaz Plaja (1913-2003)*. El llibre el formen una semblança biogràfica i una antologia de textos, tant divulgatius com creatius, i una curiosa bibliografia elaborada per Aurora Vall. Segueix faltant, però, una completa monografia que (de)mostri la valuosa feina que aquesta bibliotecària, escriptora i periodista va fer en el terreny del llibre infantil, la lectura i les biblioteques.

Maria Pujol Valls, professora de la Universitat Internacional de Catalunya, ha publicat a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat l'estudi *Josep Vallverdú: Entre l'activisme cultural i el talent literari*. Pujol, que va doctorar-se amb una tesi sobre l'obra d'aquest escriptor, ens amplia en aquesta documentada monografia el coneixement sobre aquest autor.

Finalment, volem recomanar una obra especial: *El gran llibre de les criatures fantàstiques de Catalunya* (Comanegra), una presentació de cinquanta-tres éssers mítics pertanyents a l'imaginari fantàstic del país, escrit amb abundant documentació per Joan de Déu Prats i il·lustrat per Maria Padilla amb un aire de llibre científic antic. Una edició de luxe que captivarà tots els afeccionats al folklore i als mons llegendaris.